

representatives Mehdi Akhavan Sales, lexical and grammatical features of his lyrics.

Key Words: *New poetry "she're nou", lexical and grammatical features, lyrics of Mehdi Akhavan Sales.*

УДК 811.14'06

Леончик О.М., магіст,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

БАГАТОСЛІВНІ ЕКОНОМІЧНІ ТЕРМІНИ У НОВОГРЕЦЬКІЙ МОВІ

Статтю присвячено багатослівним економічним термінам у новогрецькій мові. Матеріалом дослідження слугували термінологічні словосполучення, що містяться в спеціальних перекладних словниках новогрецької мови. Розглянуто їхні структурні та морфологічні особливості, визначено ступінь присутності в них елементів катаревуси, встановлено найбільш поширені моделі досліджуваних термінологічних словосполучень.

Ключові слова: *багатослівні економічні терміни, термінологічні словосполучення, моделі словосполучень.*

Як відомо, науково-технічний прогрес призвів до активного розвитку існуючих та утворення нових наукових дисциплін, що спричинило потребу номінації нових понять та явищ. Це, у свою чергу, посилило інтерес учених до розроблення та вивчення термінології різних галузей знань. У ХХ столітті виникає нова наука – економіка, яка поряд з іншими галузями заклала свою систему термінів. Економічна термінологія утворила великий і надзвичайно важливий пласт лексики у більшості мов.

В останні десятиліття у зв'язку з поживаленням процесів глобалізації та активізацією міжнародної співпраці в галузі господарства з одного боку, а також через недостатнє вивчення, з іншого боку, дослідження економічної термінології набуває особливої нагальності.

Економічна термінологія не раз ставала об'єктом дослідження мовознавців з різних країн ([Балашова 2009], [Poromanska 2011], [Roukens 2009], [Sotiropoulou 2011], [Μεντζελόπουλος 2009], [Τζιάφα 2007]). Водночас більшість проведених досліджень термінології

охоплюють лише однослівні терміни, тоді як багатослівні терміни, як правило, випадали з фокуса уваги лінгвістів. У вітчизняній та грецькій елліністиці практично відсутні дослідження, присвячені сучасній грецькій економічній термінології. До здійснених останнім часом українськими елліністами досліджень економічних термінів можна віднести хіба що оглядову статтю А.А. Столярової [Столярова 2013], що й зумовлює **актуальність** нашої розвідки.

У межах цієї статті ми поставили перед собою **мету** вивчити специфіку структури та характерні морфологічні особливості багатослівних економічних термінів, а також визначити найбільш уживані моделі термінологічних словосполучень.

Предмет розвідки становлять структурні та морфологічні особливості новогрецьких економічних термінів. **Об'єктом** дослідження є економічні терміни, що містяться в спеціалізованих перекладних словниках новогрецької мови.

Матеріалом дослідження слугували 200 економічних термінів, дібраних з "Короткого новогрецько-українського словника юридичних та економічних термінів" А.О. Савенка та А.А. Столярової [Савенко 2010] та "Греческо-русского и русско-греческого экономического словаря" Д.В. Валюженича [Валюженич 2002].

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в ньому вперше в українській елліністиці вивчено структуру та морфологічну специфіку новогрецьких термінологічних словосполучень, визначено ступінь присутності в них елементів катаревуси, встановлено найпоширеніші моделі багатослівних економічних термінів.

У лінгвістиці наявні два протилежні підходи до визначення внутрішньої природи терміна. Згідно з першим, який ще називають субстанціональним, термін – особливий мовний знак, що в плані змісту обов'язково є однозначним, точним, не має синонімів, а в плані вираження характеризується чіткою заданістю граматичних структур. Такий обмежений підхід до природи терміна легко спростувати, тому в сучасному мовознавстві утвердився інший, функціональний підхід, якого ми дотримуватимемося в нашому дослідженні. У межах цього підходу термін визначається не як особливе слово, а як слово в особливій функції. За Г. Винокуром, основною диференційною ознакою терміна є те, що він виражає спеціальне професійне поняття [Головин 1987, 35]. Терміни мають

форму слів та словосполучень, тому вони морфологічно підпорядковуються загальномовним правилам граматичного ладу, проте докорінно відрізняються від загальнозовживаних слів за своєю семантикою, яка є результатом вторинної номінації. Отже, спираючись на функціональний підхід до визначення природи терміна, склад економічної термінології, услід за А.А. Столяровою, можна визначити як сукупність лексичних одиниць та словосполучень, що мають принаймні одне економічне значення [Столярова 2013, 352].

Певний час лінгвісти відмовляли не тільки словосполученням, а й практично всім частинам мови, крім іменників, у праві називатися термінами [Сергєвнина 1982, 48]. Проте сама природа терміносистем, що підпорядковуються принципу гіперо-гіпонімічних відносин між їхніми елементами, призводить до того, що більшість їхніх елементів становлять саме багатослівні терміни. Логіка науки вимагає градування понять за певними критеріями. Оскільки ж встановлювати для кожного з підпонять окремий термін неможливо і недоцільно, на їхнє позначення використовуються гіпероніми з певними модифікаторами, наприклад, *φόρος* – *άμεσος φόρος*, *έμμεσος φόρος*, *αναλογικός φόρος*.

Наразі вчені не можуть дійти згоди щодо того, як краще класифікувати терміни за кількістю структурних компонентів у складі одного терміна. Зокрема, В. Балашова [Балашова 2009], В. Табанакова та Є. Зиков [Табанакова 2002] виділяють однослівні, двослівні та багатослівні терміни. Натомість грецькі дослідники К. Валеондіс [Βαλεοντίης 2011, 128], А. Фотопулу [Φωτοπούλου 2003, 5] та В. Фуфі [Φουφή 2007, 1] дотримуються думки, що в структурному плані терміни можна поділити на однослівні та багатослівні. Погоджуючись із поглядом останніх, зазначимо, що двослівні терміни у своїй будові мають більше ніж один компонент, через що недоцільно виділяти двослівні терміни в окрему групу.

Серед дібраних нами термінологічних словосполучень переважають двослівні (*απόλυμο χρεόγραφο*, *απλή χρεοκοπία* тощо). За нашими підрахунками, вони складають близько 60 % від аналізованих багатослівних термінів. Одразу ж зазначимо, що артикль ми не вважаємо за слово, тому такі словосполучення як *προϊόντα της διάνοιας* називаємо двослівними. Також двослівними вважатимемо словосполучення з прийменником, адже він служить

для поєднання двох значущих компонентів (*κεφάλαιο για καινοτομία*). Трислівні словосполучення становили 35 % аналізованого матеріалу (*έλλειμμα εμπορικού ισοζυγίου, κυκλοφορία κίβδηλων νομισμάτων*), 4 % – п'ятислівні (*αγορά χρεοτικών τίτλων μικράς διάρκειας*) і лише 1 % склали чотирислівні терміни (*καθαρή λογιστική αξία κεφαλαίου*).

За своєю структурою багатослівні терміни є словосполученнями, тому логічно припустити, що вони мають звичний для словосполучень спосіб зв'язку між компонентами – узгодження, керування та прилягання. З-поміж дібраних нами двослівних термінологічних словосполучень найбільшу групу утворили економічні терміни з підрядним зв'язком узгодження, наприклад, *διατραπεζική αγορά, ευτελή αγαθά, υλικά αγαθά, ποσοστιαία αναλογία*. Вони склали 55 % дібраних нами двослівних термінів. Двослівних словосполучень із безприйменниковим керуванням було виділено 37%, наприклад, *αναδιάρθρωση του χρέους, ανακατανομή φόρων, καταμερισμός της αγοράς*. Словосполучення з прийменниковим керуванням представлені вкрай рідко, вони становлять 8 % аналізованого нами корпусу двослівних термінів: *κεφάλαιο για καινοτομία, διανομή κατ'οίκον*.

Що стосується словосполучень із приляганням, то в термінологічних словниках вони практично не представлені. Це пояснюється тим, що за допомогою цього способу зв'язку компонентів утворюються словосполучення з моделлю "дієслово + прислівник", які є радше ситуативними, контекстуальними поєднаннями, ніж термінами. Проте, з іншого боку, деякі словосполучення зі скам'янілими формами давального відмінка (наприклад, *πληρώνω τοις μετρητοίς*) з погляду синхронії доречніше розглядати як приклад словосполучення з приляганням, а не з керуванням. Серед трислівних термінологічних словосполучень, один з компонентів якого приєднується до іншого шляхом прилягання, можемо назвати хіба що *αντίστροφα προοδευτικός φόρος*.

Пропонуємо ознайомитись зі структурними моделями кожного з означених типів словосполучень. Серед словосполучень з узгодженням 72% становлять утворені за моделлю "прикметник + іменник" (*αγοραστική δύναμη, οικονομική ανάληψη, αθροιστικές κατανομές*). 28 % складають словосполучення, утворені за моделлю "дієприкметник + іменник", наприклад, *αναπτυσσόμενες*

χόρες, καταβεβλημένο ποσό, συγκαλυμμένη εργασία. Цікаво, що в межах цієї групи термінологічних словосполучень стрижневі слова належать здебільшого до жіночого роду: *ανώνυμη εταιρία, δημόσια επιχείρηση, κάθετη συγχώνευση.* Рідше трапляються іменники середнього роду: *αδασμολόγητο προϊόν, εμπορικό σήμα, υλικά αγαθά.* Іменників чоловічого роду серед означеного типу термінологічних словосполучень набагато менше: *αδικαιολόγητος πλουτισμός, δημόσιος προϋπολογισμός, εμπορικός ακόλουθος.* Панування іменників жіночого роду в термінологічних словосполученнях з узгодженням пояснюється тим, що багато з них є віддієслівними, оскільки для термінології характерним є опредметнене представлення дій. Віддієслівні ж іменники в грецькій мові належать, як правило, до жіночого роду: *διεξάγω – η διεξαγωγή, διαστρεβλώνω – η διαστρέβλωση* тощо.

Як уже згадувалося, більшість термінологічних словосполучень із керуванням має безприйменникове керування. Наприклад, *άδεια εργασίας, έλλειμμα προϋπολογισμού, ποσοστό ανεργίας, τιμήμα προσωπικού.* Серед них виділяються дві поширені моделі таких словосполучень: 1) "іменник у називному відмінку + іменник у родовому відмінку", що складають близько 57 % двослівних словосполучень (*αναδιάρθρωση του χρέους, άνοδος τιμών, προσαύξηση των μισθών*); 2) "дієслово + іменник у знахідному відмінку", що склали 43 % дібраних двослівних термінологічних словосполучень (*εισπράττω τους φόρους, παραλαμβάνω εμπόρευμα, παρέχω την εγγυήση* тощо).

Кількість термінологічних словосполучень із прийменниковим керуванням є неістотною. Поряд із традиційними для димотики прийменниками *για, σε, με, από,* які керують знахідним відмінком (*κεφάλαιο για καινοτομία, παραπλάνηση ανήλικων σε χρέοι* тощо), трапляються і катаревусні, скажімо, *ανά, επί* чи *μέσω* (наприклад, *εργατικό κόστος ανά είδος, φόρος επί των πωλήσεων, μέσω τραπεζής πληρωμή*). У двох останніх прикладах словосполучень маємо прийменники, що вимагають після себе родового відмінка. Отже, можливі моделі словосполучень згаданого типу такі: 1) "іменник + прийменник + іменник у знахідному відмінку" або 2) "іменник + прийменник + іменник у родовому відмінку". Невелика кількість словосполучень із прийменниковим керуванням серед економічних термінів дає нам право стверджувати, що вони не є характерною рисою сучасної грецької економічної термінології.

Як і в термінологічних словосполученнях з узгодженням, у словосполученнях із керуванням стрижневе слово виражається переважно жіночим родом: *εξαρύρωση της επιταγής, καταβολή της συνδρομής, άφεση χρέους*; рідше середнім родом: *βιβλίο μεταγραφής, μέσα παραγωγής, προϊόντα της διάνοιας*. Чоловічий рід у стрижневих словах цієї групи словосполучень представлений мало: *αγωγός πετρελαίου, κόστος μετασχηματισμού, φόρος πολυτελείας*.

Три-, чотири- та п'ятислівні термінологічні словосполучення утворено шляхом поєднання різних способів зв'язку між компонентами: узгодження і керування (*μακροπρόθεσμο ισοζύγιο ανταγωνισμού*), узгодження і прилягання (*αντίστροφα προοδευτικός φόρος*), подвійного узгодження (*Διεθνές Νομισματικό Ταμείο*), подвійного керування (*κρίση ισοζυγίου πληρωμών*). Як уже згадувалося, такі словосполучення склали 40% від загального числа дібраних нами одиниць.

Дослідивши вплив катаревуси на формування сучасної новогрецької економічної термінології, маємо відзначити, що книжні елементи в ній представлені досить скупі. Вплив катаревуси обмежено наявністю у складі поодиноких термінологічних словосполучень нехарактерних для димотики дієприкметників (*καλπάζων πληθωρισμός*), присутністю деяких книжних прийменників, у тому числі й тих, що керують родовим відмінком (*φόρος επί των πληρωμών*). Також до складу поодиноких термінологічних словосполучень входять застарілі в морфологічному плані форми слів, наприклад, *μέσω τραπεζής πληρωμή* (а не *μέσω τράπεζας πληρωμή*), *είδη πολυτελείας* (з наголосом на передостанньому складі).

Проведене дослідження дозволяє дійти висновку, що значну частку сучасної грецької економічної термінології складають багатослівні терміни. Вони становлять невід'ємний пласт новогрецької економічної терміносистеми, і можна припустити, що з розвитком економічної науки їхня частка щодо однослівних термінів дедалі зростатиме, оскільки знадобиться уточнювати вже існуючі економічні поняття.

На відміну від юридичної термінології, сучасна економічна термінологія не зазнала суттєвого впливу катаревуси. Присутність лише незначної кількості елементів катаревуси в економічній термінології ми схильні пояснювати тим, що вона є міжнародною, та її відносною молодістю. Бурхливий розвиток економічної науки

припав на другу половину ХХ століття, коли позиції катаревуси значно ослабли. Створені переважно в англomовному світі терміни перекладалися в основному вже димотикою.

Перспективи дослідження. У подальшому плідним видається докладне вивчення походження та шляхів поповнення новогрецької економічної термінології. Окрім того, інтерес представляє вивчення комунікативно-прагматичних аспектів уживання економічних термінів у текстах економічного спрямування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Балашова В.В.* Некоторые особенности многословных терминов-дериватов (на примере современной английской экономической терминологии) [Електронний ресурс] / В. В. Балашова // Материали V Международной научно-практической конференции ["Наука в информационном пространстве"], (30-31 октября 2009 г.). – Режим доступу: <http://www.confcontact.com/2009ip/balashova.php>.

2. *Валуженич Д.В.* Греческо-русский и русско-греческий экономический словарь / Д. В. Валуженич. – М. : Святая гора, 2002. – 392 с.

3. *Головин Б.Н.* Лингвистические основы учения о терминах / Б. Н. Головин, Р. Ю. Кобрин. – М. : Высшая школа, 1987. – 104 с.

4. *Савенко А.О.* Короткий новогрецько-український словник юридичних та економічних термінів / Андрій Олександрович Савенко, Анна Анатоліївна Столярова. – К. : Логос, 2010. – 173 с.

5. *Сергєвнина В.М.* О методике выделения терминов / В. М. Сергєвнина // Термин и слово : межвуз. сб. – Горький : Изд-во ГГУ им. Н. И. Лобачевского, 1982. – С. 46-53.

6. *Столярова А.А.* Комунікативно-прагматичні аспекти новогрецького законодавчого тексту : [монографія] / Анна Анатоліївна Столярова. – К. : Логос, 2011. – 231 с.

7. *Столярова А.А.* Структурно-семантичні особливості новогрецьких економічних термінів / Анна Анатоліївна Столярова // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики : зб. наук. праць / відп. ред. Ніна Миколаївна Корбозєрова. – К. : Логос, 2013. – Вип. 23. – С. 350-357.

8. *Табанакова В.Д.* Способы образования терминов глобальной компьютерной сети Internet [Електронний ресурс] / В. Д. Табанакова, Е. А. Зыков // Language and Literature. – Вып. 17. – Тюмень, 2002. – Режим доступу: <http://frgf.utmn.ru/last/No17/journal.htm>.

9. *Poromanska S.* Η ΝΕ οικονομική ορολογία / Stoyna Poromanska // Ελληνική γλώσσα και ορολογία. Ανακοινώσεις 8^{ου} Συνεδρίου. – Τ. 2. – Αθήνα, 2007. – Σ. 251-259.

10. Roukens J. Terminology in times of economic and political globalization / Jan Roukens // Ελληνική γλώσσα και ορολογία. Ανακοινώσεις 7^{ου} Συνεδρίου. – Τ. 3. – Αθήνα, 2009. – Σ. 1-9.

11. Sotiropoulou I. Economic activity in Greece without official currency: The terms and their economies / Irene Sotiropoulou // Ελληνική γλώσσα και ορολογία. Ανακοινώσεις 8^{ου} Συνεδρίου. – Τ. 1. – Αθήνα, 2011. – Σ. 1-14.

12. Βαλεοντής Κ. Μια έννοια – Ένας όρος – Πόσες λέξεις; Η νιλεκτικότητα των όρων / Κώστας Βαλεοντής // Ελληνική γλώσσα και ορολογία. Ανακοινώσεις 8^{ου} Συνεδρίου. – Αθήνα, 2011. – Σ. 125-141.

13. Μεντζελόπουλος Θ. Ορολογία και Μετάφραση – Οι μεταφραστικές πρακτικές και η αντιμετώπιση της αγγλικής γλώσσας ως ορολογικής lingua franca στις Οικονομικές επιστήμες / Θ. Μεντζελόπουλος // Ελληνική γλώσσα και ορολογία. Ανακοινώσεις 7^{ου} Συνεδρίου. – Τ. 4. – Αθήνα, 2009. – Σ. 1-10.

14. Τζιάφα Ε. Κατασκευή ηλεκτρονικού λεξικού οικονομικής-χρηματοπιστηριακής ορολογίας – Γενικές παρατηρήσεις / Ελένη Τζιάφα // Ελληνική γλώσσα και ορολογία. Ανακοινώσεις 6^{ου} Συνεδρίου. – Τ. 3. – Αθήνα, 2007. – Σ. 1-9.

15. Φωτοπούλου Α. Πολυλεκτικοί συνδυασμοί και ορολογία / Αγγελική Φωτοπούλου // Ελληνική γλώσσα και ορολογία. Ανακοινώσεις 4^{ου} Συνεδρίου. – Αθήνα, 2003. – Σ. 1-7.

16. Φουφή Β. Πολυλεκτικά σύνθετα και ορολογία / Βασιλική Φουφή // Ελληνική γλώσσα και ορολογία. Ανακοινώσεις 6^{ου} Συνεδρίου. – Τ. 6. – Αθήνα, 2007. – Σ. 1-9.

Стаття надійшла до редакції 24.04.13.

Леончик Е.Н., магистр,

Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко

ΜΝΟΓΟΣΛΩΒΝΕΣ ΕΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΤΕΡΜΙΝΕΣ Β ΝΟΒΟΓΡΕΧΕΣΚΟΜ ΖΥΚΕ

Статья посвящена изучению многословных экономических терминов в новогреческом языке. Исследование проводится на материале терминологических словосочетаний, содержащихся в специальных переводных словарях новогреческого языка. Рассматриваются их структурные и морфологические особенности, определяется степень присутствия в них элементов кафаревусы, устанавливаются наиболее распространённые модели рассматриваемых терминологических словосочетаний.

Ключевые слова: многословные экономические термины, терминологические словосочетания, модели словосочетаний.

Leonchuk O.M., Master student
Taras Shevchenko National University of Kyiv

MULTI-WORD ECONOMIC TERMS IN THE MODERN GREEK LANGUAGE

The article focuses on the study of Modern Greek multi-word economic terms. The research is based on the terms included in Modern Greek specialised translation dictionaries. The author studies their structural as well as morphological features, estimates the role of the learned elements in their formation and establishes the most commonly used terminological phrase models.

Key words: multi-word economic terms, terminological phrases, phrase models.

УДК 81'255.4

Ленухова Н., асп.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

ПРОБЛЕМА ДЕФІНІЦІЇ, ДОМІНАНТНІ ОЗНАКИ ТА ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ ЛІТЕРАТУРНОЇ КАЗКИ

У статті розглядається проблема визначення поняття "літературна казка", робиться спроба виокремлення домінантних ознак літературної казки, аналізуються труднощі, які повинен подолати перекладач під час перекладу літературної казки

Ключові слова: казка, літературна казка, авторська казка, народна казка, домінанта, переклад, адаптація.

Казка є найпершим твором, який дитина пізнає у перші роки свого життя. Здебільшого батьки знайомлять своїх дітей спочатку з простими казками, переповідають народні казки, що мають простий сюжет і легко сприймаються дітьми, а згодом звертаються до казок літературних, авторських, які примушують замислитися, співпереживати героям, стежити за заплутаними подіями і чекати несподіванки. Літературні казки часто двопланові, тому цікаві й дітям, і дорослим.